

Archivaria, The Journal of the Association of Canadian Archivists, 77-78(2014)

Proljetni, 77. broj kanadskog arhivističkog časopisa *Archivaria* sadrži pet članaka, šest prikaza knjiga, dva prikaza izložbe te jednu osmrtnicu.

U zajedničkom članku *Death, Memorialization, and Social Media: A Platform Perspective for Personal Archives* (Smrt, memorijalizacija i društveni mediji: razvoj stajališta prema mrežnim platformama u službi osobnih arhivskih fondova) Amelia Acker i Jed R. Brubaker proučavaju memorijalizaciju i tugovanje korisnika društvenih mreža nakon smrti bližnjih i "prijatelja" te njihov odnos prema stvaranju, pristupanju i dijeljenju osobnih zapisa, odnosno osobnih arhivskih fondova. Autori daju pogled izbliza na najveću i najpopularniju društvenu mrežu Facebook, usredotočujući se na dva, za arhivistiku bitna područja – kako funkcionalnost mrežne platforme utječe na doživljavanje smrti na Facebooku i analizu rješenja koje je Facebook uveo za profile preminulih korisnika, tzv. "memorijalne profile". S obzirom na nedostatke takvih profila, odnosno rezultirajuće dekontekstualizacije (osobnih) zapisa nakon smrti korisnika, i promjena u načinu na koji mrežna platforma funkcionira i uslijed kojih granice vlasništva, pristupa i upravljanja osobnim arhivskim fondovima postaju nejasne, Acker i Brubaker smatraju da je nužno razviti stajalište prema mrežnim platformama te predlažu aktivnosti kojima bi se arhivisti prioritarno trebali posvetiti.

Drugi članak, *Archiving Feminism: Papers, Politics, Posterity* (Arhiviranje feminizma: papiri, politika, potomstvo) Maryanne Dever, donosi autoričina iskustva u radu na sređivanju osobnog arhivskog fonda Merle Thornton, australske feministkinje i aktivistice za ženska prava, "barske sufražetkinje" koja je zajedničkim protestom s Rosalie Bognor 1965. godine utrla put feminizmu drugog vala. Dever u članku piše o svojoj plodonoj suradnji s Thornton koja je život posvetila ne samo borbi za ženska prava nego i sustavnom prikupljanju i čuvanju dokumenata i zapisa koji toj borbi svjedoče, iznosi pozadinu, realizaciju i rezultate projekta te pitanja koja je iznjedrio, a tiču se jednako arhiva i arhivističke prakse, pamćenja i (budućnosti) feminizma.

Jean Dryden u članku naslovljenom *Just Let It Go? Controlling Reuse of Online Holdings* (Pusti? Nadzor nad korištenjem arhivskih fondova na mreži) istražuje načine na koje američke ustanove koje čuvaju arhivsko gradivo vrše nadzor nad korištenjem gradiva objavljenog na mreži, njihovim razlozima za to i primjeni autorskih prava. Za potrebe članka autorica je analizirala podatke prikupljene na mrežnim stranicama, u anketama i razgovorima sa zaposlenicima, i utvrdila da ustanove različitim računalnim tehničkim metodama ograničavaju kvalitetu i onemogućuju kopiranje (slikovnih) zapisa te još češće reguliraju korištenje posebnim uvjetima. Strog nadzor nad korištenjem gradiva u vlasništvu ustanove, iako u kontradikciji s osnovnom misijom arhiva, koliko-toliko je legitiman, no problem nastaje kad ustanova koja nije vlasnik arhivskog gradiva, odnosno nositelj

autorskog prava, zahtijeva pripisivanje autorstva i/ili novčanu naknadu za korištenje ili objavljivanje. Dryden zaključno smatra da zaštita autorskih prava ne bi smjela predstavljati prepreku za korištenje digitaliziranog arhivskog gradiva na mreži te da bi arhivske ustanove trebale "olabaviti" nadzor i usredotočiti se na povećanje dostupnosti svojih arhivskih fondova.

Coming Up with Plan B: Considering the Future of Canadian Archives (Izrada plana B: razmatranje budućnosti kanadskih arhiva) Laure Millar posljednji je članak u tom broju. Polazeći od nedavnih promjena u strukturi sustava kanadskih arhiva uzrokovanih proračunskim rezovima i "privatizacijom" arhivističke djelatnosti, Millar propitkuje održivost strategije sveobuhvatnog arhiva te ulogu i svrhu arhivskih ustanova u 21. stoljeću u Kanadi s posebnim naglaskom na digitalno okružje. Linearan pristup preuzimanju, čuvanju i davanju na korištenje "opipljivog" arhivskog gradiva potrebno je promijeniti i prilagoditi raspršenim, nekontroliranim i selektivnim digitalnim zapisima, tvrdi autorica, a arhivisti i spisovoditelji u suradnji s autorima zapisa, korisnicima, analitičarima, programerima i ostalim (informacijskim) stručnjacima moraju napustiti geografske i normativne okvire svojih ustanova te razviti nove fleksibilnije norme za arhivistički opis (digitalnog) gradiva kako bi sačuvali i zaštitili dokumentarno društveno pamćenje.

U rubrici *Prikazi knjiga* Ellen Scheinberg prikazala je zbirku eseja koju su uredili David Bathrick, Brad Prager i Michael D. Richardson *Visualizing the Holocaust: Documents, Aesthetics, Memory*, Jean Dryden osvrnula se na dva naslova *Canadian Copyright Law* Lesley Ellen Harris i *Canadian Copyright: A Citizen's Guide* Laure J. Murray i Samuela E. Trosowa, Wade Wyckoff recenzirao je knjigu Laure Millar *The Story Behind the Book: Preserving Authors' and Publishers' Archives*, Raymond Frogner zbirku eseja *History in the Digital Age* koju je uredila Toni Weller, a Gabriela Mircea prikazala je *Practical Digital Preservation: A How-To Guide for Organizations of Any Size* Adriana Browna.

U rubrici *Prikazi izložbi* recenzenti su nas proveli kroz dvije izložbe fotografija. Simon Patrick Rogers osvrnuo se na izložbu Arthur S. Goss: *Works and Days* postavljenu u galeriji sveučilišta Ryerson u Torontu, dok je James Roussain prikazao *Life on the Grid: 100 Years of Street Photography in Toronto* postavljenu u gradskom arhivu u Torontu.

Na kraju broja Carman V. Carroll prisjetila se i oprostila od kolege arhivista, prijatelja i mentora Michaela D. Swifta (1936.-2013.).

U sadržajno bogatom 78. jesenskom **izdanju** *Archivarie* objavljeno je pet članaka, izvješće s Konferencije kanadskih arhiva s devet odabranih kratkih izlaganja, prikazane su tri knjige i četiri izložbe, objavljena je jedna osmrtnica te dobitnici nagrada za doprinos časopisu u 2014. godini.

Prvi članak, *A Genre-Based Investigation of Workplace Communities* (Žanrovsko istraživanje radnih zajednica) Fiorelle Foscarini, bavi se istraživanjem

funkcija stvaratelja arhivskih zapisa, odnosno konteksta u kojem poslovna dokumentacija nastaje i koristi se, iz perspektive teorije žanrova. Autorica proučava značajke profesionalnih komunikacijskih praksi, otkriva mehanizme kroz koje znanje nastaje, dijeli se i mijenja u radnoj zajednici, kroz neke ključne koncepte teorije žanrova te ukazuje na njihovu sličnost sa stvaranjem, upravljanjem i čuvanjem zapisa.

The Admissibility of Business Records as Legal Evidence: A Review of the Business Records Exception to the Hearsay Rule in Canada (Prihvatljivost poslovne dokumentacije kao dokaznog materijala: razmatranje izuzeća poslovnih zapisa prema pravilu Hearsay u Kanadi) Donalda C. Forcea prilagođena je verzija autorove doktorske disertacije u kojoj se istražuju različiti kriteriji koji moraju biti zadovoljeni kako bi poslovna dokumentacija bila prihvaćena kao dokazni materijal u sudskom postupku. Poslovna dokumentacija uglavnom se smatra dokazom po čuvanju (*hearsay*, "rekla-kazala") te ne može biti prihvaćena kao dokaz ukoliko dokument nije nastao u istom vremenskom okviru, tijekom redovnog obavljanja djelatnosti, od strane osobe koja je upoznata s predmetom ili događajem na koji se dokument odnosi, od strane osobe koja je obvezna stvoriti zapis i ako postoji motiv za pogrešno prikazivanje zabilježenih podataka. Force u članku prikazuje i analizira svaki od kriterija kroz slučajeve iz sudske prakse i s obzirom na važnost za spisovoditelje i uredsko poslovanje.

Victoria L. Lemieux u sljedećem članku, *Toward a "Third Order" Archival Interface: Research Notes on Some Theoretical and Practical Implications of Visual Explorations in the Canadian Context of Financial Electronic Records* (Ususret arhivističkom sučelju "trećeg reda": istraživačke bilješke o nekim teoretskim i praktičnim posljedicama vizualnih istraživanja kanadskog konteksta financijskih elektroničkih zapisa), predstavlja zajednički interdisciplinarni istraživački projekt proveden na Sveučilištu British Columbia od 2009. do 2011. godine, čiji je cilj bilo stvaranje interaktivnog referentnog modela visoke razine u okviru kanadskog konteksta financijskih elektroničkih zapisa. U prvom dijelu članka autorica nas upoznaje s izazovima istraživanja i prikazivanja opsežnih i različitih konteksta u kojem arhivsko gradivo nastaje, hijerarhijskim odnosima među jedinicama opisa, različitim videnjima arhivskih zapisa prema kojima zapisi egzistiraju u okviru konteksta i istovremeno ga prikazuju, te metodama, poput metapodataka, koje se koriste za njegovo prikazivanje. Drugi dio usredotočen je na korištenje ontologija u razvoju koncepata društvene provenijencije, odnosno stvaranje baze znanja o kanadskom kontekstu financijskih elektroničkih zapisa koja će poslužiti za predstavljanje koncepata i odnosa među njima, a treći dio posvećen je vizualnom prikazivanju domene interesa i predstavljanju metoda i alata korištenih u izradi interaktivnog referentnog modela.

Kicking Off the Women's "Archives Party": The World Center for Women's Archives and the Foundations of Feminist Historiography and Women's Archives (Lansiranje ženske "arhivističke zabave": Svjetski centar za žensko arhivsko

gradivo i temelji feminističke historiografije i ženskog arhiva) Sare Lubelski donosi kratku povijest Svjetskog centra za žensko arhivsko gradivo (WCWA) te proučava njegov doprinos i utjecaj na očuvanje ženske povijesti. Iako je WCWA bio kratkog vijeka, financijski neodrživ i opterećen unutarnjim previranjima, ukratko fijasko, potaknuo je mnoge pojedinke i ustanove da sačuvaju materijale koji bi inače bili izgubljeni (jer ih se smatralo nevažnima), pružio je temelj za stvaranje zbirki ženskog arhivskog gradiva zahvaljujući svojim, za ono vrijeme neuobičajenim, metodama – na primjer prikupljajući nekonvencionalno gradivo poput osobnih pisama, popisa za kupovinu, dnevnika, i "beznačajnih" papira, oslobodio je žene povijesne anonimnosti i s (arhivističke i društvene) margine postavio ih u središte, a svoj arhiv zamislio je ne samo kao mjesto prikupljanja i čuvanja nego i istraživanja ženskog gradiva i obrazovanja žena.

U posljednjem članku, *Disorder: Vocabularies of Hoarding in Personal Digital Archiving Practices* (Poremećaj: gomilanje nepotrebnih stvari i osobne digitalne arhivističke prakse), Anne Chen istražuje sindrom digitalnog hrčka, odnosno pojavu kompulzivnog stvaranja, prikupljanja i gomilanja digitalnih zapisa te nudi uvid u psihologiju osobnih arhivističkih praksi na primjerima "ostavštine" Andya Warhola, umjetničkih instalacija izrađenih od ili na temelju nagomilanih materijala i predmeta, popularnih televizijskih emisija iste tematike, članaka i razgovora s "hrčcima" te rezultatima istraživanja o spisovoditeljskim navikama književnika. Dok je nedostatak fizičkog prostora stvaratelje nekad prisiljavao da razvij(a)u kriterije vrednovanja prema kojima će odlučiti što sačuvati a što izlučiti, zahvaljujući golemim kapacitetima digitalnih medija za pohranu, stvaratelji danas upravljaju zapisima poput hrčaka, na temelju emocionalnih, psiholoških i praktičnih vrijednosti. Autorica također smatra da su naponi arhivista da educiraju digitalnu javnost o metodama upravljanja digitalnim zapisima korisni jer zauzvrat arhivistima pružaju uvid u kontekst u kojem su osobni arhivski zapisi nastali.

Jednodnevna Konferencija kanadskih arhiva održana u siječnju 2014. organizirana je kao jedinstveni događaj kako bi se potaknulo kreativno razmišljanje i novi pristupi arhivskoj djelatnosti kroz nacionalni dijalog o budućnosti kanadskih arhiva. U uvodnom tekstu, Ian E. Wilson, predsjednik konferencije, naglašava važnost održanih stručnih rasprava i slobode koja je dana govornicima koje naziva "agentima provokatorima" da razmišljaju izvan ustaljenih arhivističkih okvira te budu iskreni, izravni i kontroverzni.

Izbor iz sedmominutnih izlaganja počinje obraćanjem počasnog predsjednika konferencije Thomasa H. B. Symonsa naslovljenim *To Know Ourselves: Archives* (Poznavajući sebe: arhivi). Symons, koji nije formalno obrazovani arhivist, nego za sebe tvrdi da je tek korisnik i "ovisnik o arhivima", pozdravlja konferenciju jer smatra da je došla u pravi čas, poziva arhiviste na mobilizaciju, odnosno na preispitivanje dosadašnjih razmišljanja i praksi kanadskih arhiva te se zalaže za razvoj nacionalnog arhivskog sustava kroz međusobno povezivanje i suradnju svih koji se bave čuvanjem, korištenjem i prezentiranjem nacionalne baštine.

The Role of Archives in a Digital Society: Now is what matters (Uloga arhiva u digitalnom društvu: važno je ono što je sada) Kate Theimer nudi dva odgovora na pitanje kako bi uloga arhiva mogla ili trebala biti drukčija u digitalnom društvu. Ona drži da se arhivi trebaju usredotočiti na ono što se zbiva sad/danas zbog kratkotrajnosti digitalnoga, pogotovo u slučaju osobnih digitalnih zapisa koji nisu nastali obavljanjem neke službene djelatnosti, primjerice na blogovima i društvenim mrežama, i obrazovati korisnike kako da sami sačuvaju vlastite zapise. Kao drugi odgovor Theimer predlaže usmjeravanje arhiva ka korisnicima s ciljem unaprjeđenja ljudskih života kroz povećavanje njihova razumijevanja i uvažavanja povijesti.

Craig Heron u svom izlaganju *Archives: Public Awareness and Engagement* (Arhivi: javna svijest i angažman) pita se što javnost želi i očekuje od arhiva. Kanadska javnost slabo je upoznata s onim što arhivi rade i vrlo mali broj ljudi koristi arhive, digitalizacijski projekti potaknuli su donekle interes šire javnosti za pregledavanje zapisa o vlastitim obiteljima, studenti se potiču da istražuju stare spise u arhivima za potrebe sveučilišnih kolegija, a istovremeno se javlja i povećan interes za stare slikovne zapise. S obzirom na navedeno, Heron smatra da arhivi trebaju obrazovati javnost i uključiti ju u stvaranje arhivskih zapisa kroz različite projekte prikupljanja ili opisivanja arhivskog gradiva, ili projekte usmene povijesti koji bi omogućili sjećanjima i svjedočanstvima u digitalnom formatu da dođu do većeg broja ljudi.

U sljedećem izlaganju, *From Settler Colonialism to the Age of Migration: Archives and the Renewal of Democracy in Canada* (Od kolonijalizacije do migracije: arhivi i obnova demokracije u Kanadi), Laura Madokoro, potaknuta razmišljanjima francuskog povjesničara Marca Blocha, komentira budućnost arhiva s obzirom na trenutnu mobilnost i priljev novog stanovništva koje masovno migrira u Kanadu. Kroz primjere nekoliko uspješnih projekata, ona poziva arhive da rade sa zajednicama na projektima arhivističkog obrazovanja i istovremeno uvažavaju njihove jedinstvene individualne i zajedničke povijesti kako bi one postale svjesne vrijednosti zapisa i razvile vlastite zbirke dokumenata koje smatraju važnima.

Tijekom popisa stanovništva 2006. godine prvi je put u kanadskoj povijesti ispitanicima bilo ponudeno da se izjasne o suglasnosti s javnim objavljivanjem vlastitih osobnih podataka po isteku roka od 92 godine, a malo manje od 50% Kanadana odabralo je da njihovi podatci ostanu zauvijek nedostupni ugrožavajući tako statistički integritet popisa stanovništva kao izvora genealoških i povijesnih informacija o društvenim trendovima i pokretima, i svakodnevnom životu Kanadana. Bill Waiser u izlaganju naslovljenom *Integrity and Accountability: Why It Matters* (Integritet i odgovornost: zašto su važni) analizira posljedice onemogućavanja pristupa osobnim podacima temeljem izjašnjavanja ispitanika i zalaže se za izmjenu propisa koji reguliraju transparentnost državnih tijela, privatnost i pristup osobnim podacima.

U izlaganju *Archives and the Heritage Community* (Arhivi i baštinska zajednica) Deborah Morrison ukratko predstavlja inicijative i projekte koji se bave povijesnim istraživanjima i (d)oživljavanjem baštine. Kao i njezini prethodnici, predlaže arhivima i drugim baštinskim ustanovama da napuste prošlost i usredotoče se na sadašnjost i budućnost, a posebno na digitalno (mrežno) okružje gdje se povijest odvija brže i gdje svaki pojedinac može biti povjesničar i želi doprinijeti svojim iskustvom, te da budu aktivniji u svojim marketinškim i promotivnim aktivnostima.

Pravila za opis arhivskog gradiva (*Rules of Archival Description*) tema su izlaganja Richarda Dancya naslovljenog *Developing Archival Standards* (Razvijanje arhivističkih normi), u kojem donosi kratak povijesni razvoj pravila razvijenih prije gotovo 25 godina, neuspjelog pokušaja dovršavanja i implementiranja nove verzije pravila početkom 21. stoljeća te njihovu utjecaju na razvoj normi za opis arhivskog gradiva ISAD(G) i stvaratelja ISAAR(CPF), te ujedno poziva kanadske arhiviste da izrade novu normu, odnosno razviju apstraktni model podataka na kojem bi se norma temeljila i koji bi bio u skladu s međunarodnim normama te obuhvatio različite vrste zapisa.

Digital Content: Business Models (Digitalni sadržaj: poslovni modeli) Leslie Weir bavi se mogućnostima financiranja projekata istraživanja i prezentiranja kulturne baštine. Svjedoci smo povećanog interesa za pristup izvornim zapisima na mreži, no sredstva za, primjerice, digitalizacijske projekte rijetko se dodjeljuju, a projekti su uglavnom vezani uz obilježavanje obljetnica povijesnih događaja. Kako bi se baštinske ustanove približile održivom financijskom modelu, kao strategije za namicanje sredstava Weir predlaže potpore i sponzorstva, pretplate, usluge s dodanom vrijednosti, prenamjenu sadržaja, oglašavanje i pružanje stručnih usluga.

U posljednjem odabranom izlaganju s konferencije, *Making an Archival Golden Age in the Changing World of Digital Scholarship* (Stvaranje arhivističkog zlatnog doba u promjenjivu svijetu digitalne naobrazbe), Chad Gaffield pita se zašto arhivi (još) nisu doživjeli svoje zlatno doba s obzirom na rast javne i privatne svijesti i interesa za arhivske zapise, pokušava objasniti zašto su vodeći znanstvenici i zakonodavci zabrinuti za trenutačno stanje i budućnost arhiva te smatra da je potrebno razviti nove odnose i poslovne modele koji će poticati suradnju sa stručnjacima iz drugih područja i aktivno sudjelovanje korisnika u pristupanju podacima i znanju, ali i njegovu stvaranju.

U tom broju *Prikazi knjiga* sadrže tri recenzije. Chaya Litvack prikazala je zbirku eseja *Performing Archives/Archives of Performance* koju su uredile Unhild Borggreen i Rune Gade. Rebecka Taves Sheffield prikazala je knjigu Kate Eichhorn pod naslovom *The Archival Turn in Feminism: Outrage in Order*, a Sarah Stacy osvrnula se na *Top Secret: Bilder aus den Archiven der Staatssicherheit/Images from the Archives of the Stasi* suvremenog umjetnika Simona Mennera.

U rubrici *Prikazi izložbi* Jessica Bushey prikazala je izložbu *Speaking to Memory: Images and Voices from St. Michael's Residential School* postavljenu u galeriji antropološkog muzeja sveučilišta North Columbia u Vancouveru, Wendy Gomoll posjetila je *Smart Address: Art Deco, Style Moderne and Their Contemporaries in Toronto* prigodno postavljenu u galeriji zgrade koja je nekad bila prva gradska vijećnica Toronta, Michael Gourlie osvrnuo se na malenu izložbu *Layered Landscapes: Constructing Form and Meaning from the Sketches of Arthur Erickson* postavljenu u sveučilištu Calgary, a Carolyn Vega prikazala je *Blue: Color and Concept*, izložbu postavljenu u knjižnici rijetkih knjiga i rukopisa sveučilišta Yale.

Gabrielle Blais i Paul Marsden prigodnim su se nekrologom oprostili od kolegice arhivistice Barbare Mary Wilson (1931.-2014.).

Na kraju broja objavljeni su dobitnici godišnjih nagrada Udruženja kanadskih arhivista za 2014. godinu. Jennifer Douglas dodijeljena je nagrada W. Kaye za najbolji članak općenito, Creighton Barret dobitnik je nagrade Hugh A. Taylor za promicanje novih i svježih ideja te pomicanje granica arhivske teorije, a nagrada Gordon Dodds za najbolji studentski pismeni rad pripala je Martinu Skrpnyku.

Marija Marošević